

Preken

Uitgave van de Vredeskerk

6 mei 2012

Ds J. Zuurmond

Vijfde zondag van Pasen

Handelingen 6: 1 - 7

Johannes 15:1-8

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Het valt nauwelijks te overschatten wat het heeft betekend dat in de eerste christengemeentes het Grieks als officiële taal naast het Aramees werd ingevoerd. Dat is in de kern wat we zojuist lezen: Als geconstateerd wordt dat Griekse weduwen tweederangsgemeenteleden dreigen te worden wordt in reactie daarop het Grieks gelijkberechtigd als taal voor het present stellen van Christus.

Hoe belangrijk is taal? Hoe groot is de invloed van taal? In je taal leven je wortels. Je taal is je identiteit. Niet voor niets spreken we van moeder-taal.

Het zegt wat dat in onze ouderdom de liedjes van onze jeugd weer gezongen willen worden. Het dialect van je kindertijd raak je nóóit echt kwijt, het is en blijft de taal van je allerdiepste gedachten. Een Nederlander in Australië, compleet ingeburgerd, vertelt dat ze af en toe toch naar een Nederlandstalige dienst gaat omdat genade zij u en vrede altijd anders zal blijven voelen dan grace and peace (terwijl het toch echt hetzelfde betekent).

Juist in ons onderbewuste heeft taal misschien wel meer macht en kracht dan we denken.

Waar het voor de Griekssprekenden in die eerste christengemeente een gevoel van erkenning en herkenning zal hebben opgeleverd dat nu ook Grieks in de kerkdienst gesproken mocht worden - daar zullen omgekeerd de Arameessprekenden zeker de nodige vervreemding hebben gevoeld. Het is nogal wat wanneer dát wat je het meest dierbaar is, je geloof, je hoop, ineens in een taal gecommuniceerd wordt die niet echt de jouwe is. Het is nogal wat als de liederen ineens gezongen moeten worden in een andere taal. Een taal die bovendien een heel eigen verhaal met zich mee bracht, een eigen waardenpatroon. Grieks was de taal van de nieuwe tijd. De taal van internationale samenleving. De taal van de economische wereldmacht. De taal van de handel, van het geld, maar ook van de wetenschap. Een conservatieve dominee in die eerste gemeente zou het echt niet moeilijk hebben gevonden een vlammende preek tégen deze beslissing te schrijven. "Als we nu ook al Grieks in de kerkdienst gaan spreken, waar blijven we dan? Dit is meer dan hellend vlak. Dit is het begin van het einde." Gelukkig kenden de apostelen meer ruimte dan onze in de tijd teruggeprojecteerde dominee.

Toch, die fictieve dominee uit de eerste eeuw heeft natuurlijk wel gelijk. Taal is niet zo onschuldig als het lijkt. Pas op wat je doet als je een nieuwe taal binnenhaalt. Zoals gezegd, je haalt met de taal ook waarden binnen. Het Grieks van toen was veel beschouwerder, veel

objectiverender dan het Aramees, dat juist veel verhalender was. Grieks was meer een wetenschapstaal, en een handelstaal. Wetenschap en handel konden in de Griekse taal goed gedijen, omdat het zo'n vreselijk duidelijke taal is - één plus één is twee, en dan weet je wat je aan elkaar hebt. Het Aramees was veel minder exact. Veel meer open. En daarmee dus ook veel minder dwingend. Een geheimenis - als dat van brood en wijn - kon in het Aramees met veel meer ruimte worden geformuleerd. Wie het avondmaal in het Grieks vertaalt ontkomt er niet aan meer exact te verwoorden. En daarmee werd de wortel van alle latere kerkscheuringen gelegd. Dankzij het Grieks dacht men het avondmaal te begrijpen - in de greep te hebben - en als iemand het vervolgens meende beter te begrijpen dan de rest, dan ontstond weer een kerkscheuring...

Toegegeven, dat is allemaal wat kort door de bocht, ik hoop maar dat er geen al te kritische taalkundigen meeluisteren naar deze preek. Maar waar het me om gaat is dat erkenning van het Grieks echt niet onschuldig was als het in eerste instantie lijkt.

Maar nu de andere kant: Omgekeerd maakt het verhaal van de eerste christengemeente óók duidelijk dat je de kerk niet redt door je maar op te sluiten in je eigen vertrouwde jargon. Dat is een boemerang die zich heel snel tegen de kerk zelf keert. Ook tot in de kern. Het verhaal vertelt dat Griekse weduwen achtergesteld werden bij het delen van het brood. Daarmee werd de verkondiging compleet getackeld. Immers, wat is de prediking van gerechtigheid waard als precies diezelfde prediking, doordat ze vervalt in jargon, leidt tot achterstelling en miskennis? Een kerk die vervalt in jargon krijgt voor ze 't weet blinde vlekken.

Goede mensen - inmiddels herkennen we, zo vermoed ik, veel van ons eigen kerkzijn in onze eigen tijd in dat oude verhaal. We herkennen de kerk waarbinnen een kostbaar verhaal wordt verteld - het verhaal van Delen en Hoop. Maar we herkennen ook de kerk die in haar bezig zijn met dit grote verhaal van Delen en Hoop soms te zeer in jargon vervalt. Het jargon van de geijkte geloofstaal, hoe rijk die ook is. Het jargon van organisatie en regels, hoe goed die ook hebben gewerkt. Het jargon van liturgie, hoe vreselijk kostbaar ook. Het jargon van muzikale schema's, hoe zeer hoe velen er ook aan zijn gewend. En met dat jargon worden mensen buitengesloten - waardoor in de praktijk van het kerkzijn precies het omgekeerde gebeurt van wat de kerk in woorden belijdt. "Door de wereld gaat een woord", zingt de kerk - maar zelf sluit ze zich op in haar kleine wereldje.

Wie met jonge mensen spreekt over geloof hoort overal dat de vragen en de behoefte op geloofsgebied heviger leven dan ooit. De tijd van afzetten tegen geloof is echt voorbij. Dat 'delen' en 'hopen' waarden en levensgebieden zijn die in onze tijd zo nodig zijn om wat van je leven te maken dat beseffen nieuwe generaties maar al te goed. Maar wonderlijk genoeg lukt het de klassieke kerk in het Westen niet om in communicatie te treden met die nieuwe stemmen. Vragen volop, behoefte volop, streven volop, wensen volop - maar het klikt bepaald niet tussen de kerk en de jongere generaties.

De eerste christengemeente leert ons vandaag dat de kerk de bal dan vooral bij zichzelf moet leggen. We kunnen ons niet van deze vragen afmaken door te verwijzen naar onze mooie liturgie, naar onze zorgzame gemeenschap, naar onze vrije en toch zorgvuldige bijbeluitleg - hoe kostbaar als dat allemaal ook is. Durf als kerk je blinde vlekken onder ogen te zien. Zie dat mensen buitengesloten worden door je jargon. En ga op zoek naar nieuwe taal - omdat anders het oude verhaal verloren gaat.

Let wel, het gaat niet om een nieuw verhaál. Het brood breken en bevrijding verkondigen - samen delen en samen hopen, dat was wat die oude kerk deed toen ze Aramees sprak.

Samen delen en samen hopen dat was wat de kerk deed toen er ineens ook Grieks gesproken kon worden.

Het brood breken en bevrijding verkondigen dat is wat wij nog steeds doen in de kerk. Maar dat oude verhaal vraagt om nieuwe taal, nieuwe bewoording, om nieuwe liederen, nieuwe vormen, nieuwe beelden.

Wees niet al te voorzichtig, kerk van de 21e eeuw, zo roept de oude kerk ons toe. Het woord van Delen en Hopen kan nieuwe taal en nieuwe tonen wel aan. In de ruimte van dat Goede Oude Verhaal hebben mensen, dwars door al hun verschillen heen, elkaar heel wat te vertellen.

Amen.